Окурмандык сабаттуулук боюнча PISAга багытталган тест

7-КЛАСС

Берилген текстти окуп чыккыла.

Бут кийим жана ден соолук

I

Кроссовканын биринчи прототиби 17-кылымдын аягында пайда болгон. Адамдар "парус сыяктуу туфли"деп аташкан. Бул абдан жөнөкөй, ал эмес, оң жана сол бутка да бөлүнгөн эмес.

1892-жылы эле америкалык “Резина” компаниясы негизи резиналанган кездемеден ыңгайлуу бут кийимдерди тигип "кеды"деп атаган. Ал эми 1917-жылга чейин сатыктагы "сникерлер" (англисче «билинбей басуу”) ушунчалык ыңгайлуу бут кийим болгондуктан, аны менен бирөөнүн жанына байкалбастан тымызын келип калганга мүмкүн эле.

1917-жылы “Converse” компаниясы баскетбол, тенниске кийилүүчү бут кийимди тиккен. NBAнын ошол учурдагы жылдызы Чак Тейлорго кеды жагып калат. Ал дайыма кеды кийип, жарнамаларга катышып, компанияны атактуулукка жана ийгиликке алып келет. Компания ыраазычылык иретинде өзүнүн логотибине Тейлордун кол тамгасын кошот, ал болсо ушул күнгө чейин сакталып калган.

Ошол эле учурда германиялык эки бир тууган Дасслерлер бут кийим ишканасын ачып, эски дөңгөлөктөрдөн жана согуш калдыктарынан кроссовкаларды жасашкан. Кийинчерээк алар өзүнчө “Adidas” жана “Puma” компанияларын түзүшкөн.

50-жылдарга чейин кроссовкаларды бир гана спортчулардын гана кийгенге мүмкүнчүлүгү болгон. Согуштан кийинки каатчылыкта булгаары бут кийимге акчанын татыштыгынан, ошол кездеги аздектүү Джеймс Дин «Себепсиз козголоңчу»(«Бунтарь без причины») тасмасына кроссовка менен чыккан. Ошондон тартып бул бут кийим атактуулугу артып, белгилүү болгон. Ошол эле мезгилде кардарларынын олуттуу азайганына байланыштуу булгары бут кийимдерди өндүрүүчүлөрдүн кроссовкаларды алгачкы каралаган аракеттер башталган. Кроссовкалардын балдардын бутуна зыяндуулугу, таманды бузары тууралуу укмуштуу окуяларды ойлоп чыгара башташкан. Бирок ал тездик менен атактуу боло баштаган анын багытына жолтоо боло алган эмес. Чынын айтканда, ошондогу кардарлардын жактыруусуна арзыган өндүрүүчүлөр азыркы кезде дүйнөлүк бизнестин алдыңкылары болушту.

II

Кандай жакшы болбосун, буттун таманы да тердегендиктен, кроссовкалар жагымсыз жыттануусу мүмкүн. Бирок, жагымсыз жыттын себеби бут эмес, кездемеде жана бут кийимде пайда болгон микроорганизмдердин ишмердүүлүгү болуп саналат, ал эми буттун тердеши бир нече себептерден болушу мүмкүн.

Кроссовкаларды көпкө кийүү, сактоо шарттары:

* кроссовкаларга туура кам көрүү: кургак кармоо, ным тийгизбөө, дайыма тазалап туруу, байпак кийүү
* кроссовкалардын сапаты жакшы, синтетикалык эмес материалдардан болушу;
* ачуу тамактарды көп колдонбоо (бул тердин көбөйүшүнө өбөлгө түзүшөт);
* Көйгөй бут кийимде эмес болсо, бутту бат-бат таза жуу, кургак кармоо, грибок ооруларын дарылоо.ден соолукту текшерүүчү адиске кайрылуу керек.

Абалды оңдоодон мурун жыттын себептерин аныктоо маанилүү.

Бүгүнкү күндө жагымсыз жыттан арылууга жардам берген каражаттар арбын, бирок далилденген элдик ыкмалар да бар. Алар жагымсыз жытты козгогон бактерияларды жок кылат.

- Баштыкка салынган кроссовканы муздаткычтын тоңдургучуна салып коюлат.
- Кечинде кроссовкага 1 аш кашык сода же бир ууч кофе данын салып коюу керек.

- Жытты кетирүү үчүн кебезди уксуска нымдап, бут кийимдин ички бетин сүртүү керек. Эгер элдик каражаттарды жардам бербесе, атайын каражаттарды колдонуу керек.

Кийинки мезгилде чыккан атайын каражаттардын таасирдүүлүгү жакшы.

- Формидрон. Бул антисептик, медициналык дары. Ал жагымсыз жытты жок кылат, буттун кычышканын басат. Кроссовканын ички бетин эритме менен сүртүп, бир-эки күн бою герметикалык баштыкка салып коюу керек. Бут кийим кийгенге чейин желдетилиши керек.
- Дезоранттар. Жетишерлик натыйжалуу каражат, ал молекулалардын деңгээлинде күрөшөт.
- Хлоргексин. (0,05% эритиндисин алуу керек) Муну менен бут кийимдин ичи-тышын , батеги менен кошо сүртүп, целлофан баштыкка 4 саатай салып коюу керек.
- Батектер. Алардын күнүмдүгү, активдештирилген көмүр менен, грибокторго каршы күрөшүүчү, табигый материалдардан жасалгандары жакшы жардам берет.

https://respect-shoes.ru/articles/kak-izbavitsya-ot-nepriyatnogo-zapakha-v-obuvi/

Текстке берилген тапшырмаларды аткаргыла.

Туура жоопторду тегеректеп белгилегиле.

1-тапшырма. Алгачкы кроссовка кандай аталган? Жообун жазгыла.

Жообу: "Парус сыяктуу туфли"

№2. Элдик ыкмаларды автор кандай максатта берген?

А) бут кийимди таза кармоо үчүн Б) элдик ыкмаларды жарнамалоо максатта

В) бут кийимди кургатуу үчүн Г) жагымсыз жыттан арылуу үчүн

№3. Сүйлөмдөрдүн маанисине карата сүрөттөрдү дал келтиргиле.

	Сүйлөмдөр		**Сүрөттөр**
А)	Оң жана сол бутка айырмасы жок тигилген бут кийимдер	1.	
Б)	Материалына резина кошулуп жасалган бут кийимдер	2.	
В)	Согуш калдыктарынан тигилген бут кийимдер	3.	
Г)	Тасмага кийип тартылган бут кийимдер	4.	
		5.	

А	**Б**	**В**	**Г**
2	**4**	**1**	**5**

№4.Таблицада берилген ырастоолор тексттин маалыматында камтылгандыгын аныктагыла. Ар бир ырастоо үчүн "ооба" же "жок" дегенди белгиле.

Бул маалымат кездешеби?	**Ооба**	**Жок**
Сникерлер адамдар үчүн ыңгайлуу жана дабышсыз болгон.	+	
Тасмага тартылууда кийилген бут кийим “кеды” болгон.		-
Дасслерлер бут кийимди кездемеден жасашкан.		-
Согушка чейин кроссовкаларды спортчулар гана кийишкен.	+	
Бут кийимге дезодорант колдонуу – элдик ыкма.		-
Бут кийимди музаткычта тоңдуруу – медициналык ыкма.		-

№5. Бут кийимди көпкө кийүү, сактоо талаптары эмнеге өзгөчө белгилеп көрсөтүлгөн?
А) кроссовкаларга туура кам көрүүгө көңүлдү буруу үчүн
Б) буттар жана бут кийим жыпар жыттанып турушу үчүн
В) кроссовканын пайда болуу тарыхын унутпай жүрүү үчүн
Г) сатып алган кроссовкалардын сапатын аныктоо үчүн

№6. Каражаттарды мүнөздөмөлөрү менен дал келтиргиле.

А)	Формидрон	1.	0,05%дык эритиндиси колдонулат.
Б)	Дезорант	2.	Буттун кычышканын басат.
В)	Хлоргексин	3.	Күнүмдүк колдонгонго чыгарылганы болот.
Г)	Батек	4.	Молекулалардын деңгээлинде күрөшөт.
		5.	Муздаткычтын тоңдурмасында сакталат.

Жообу:

А	Б	В	Г
2	4	1	3

№7.Формидрондун башка каражаттардан өзгөчөлүгү кайсы?
А) буттун чорун кетирет
Б) нымдуулукту сиңирип алат
В) кычышканды басат
Г) бут кийимди тез кургатат

№8. Жагымсыз жыттар менен күрөшүүчү кандай каражаттар сунушталган? Кенен, толук жообун жазгыла.
Жообу: Атайын жана элдик каражаттар: бут кийим дезоданттары, бактерияга каршы батектер. муздаткычта тоңдуруу, сода же кофе данын салуу, уксус менен ичин сүртүү керек.

№9. “Converse” компаниясы логотибине эмне себептен Чак Тейлордун кол тамгасын калтырган?
А) жарнамага катышып турсун деп
Б) дайыма кийип жүрсүн деп
В) ыраазылык билдирүү катары
Г) кадыр-баркын өстүрүү үчүн

№10. 1-тексттин мазмунун эмне түзгөн?
А) Кроссовканын тарыхы
Б) Кроссовкаларга кам көрүү
В) Джеймс Диндин жашоосу
Г) Компаниялардын тагдыры

Окурмандык сабаттуулук (7-класс)

1-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (1/10) 01.16.01.11.07.01

Тапшырманын мүнөздөмөсү

Мазмундук чөйрө: Ден соолук
Компетенттүүлүк чөйрөсү: Маалыматты издеп табуу
Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке   Тексттин тиби: туташ
Тапшырманын татаалдык деңгээли: төмөнкү
Жооптордун форматы: кыска жооптуу тапшырма
Баалоо объектиси: бир маалыматты таап, чыгарып алуу
Максималдык балл:1 балл
Баалоо ыкмасы: эксперттик

Баалоо системасы:

Балл	Критерийдин мазмуну
1	"Парус сыяктуу туфли"
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

2-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (2/10) 01.16.02.11.07.01

Тапшырманын мүнөздөмөсү

Мазмундук чөйрө: Ден соолук
Компетенттүүлүк чөйрөсү: Текстин мазмунуна жана формасына баа берүү
Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке   Тексттин тиби: туташ
Тапшырманын татаалдык деңгээли: төмөнкү
Жооптордун форматы: туура жообун тандоо
Баалоо объектиси: автордун коммуникативдик ниетин, тексттин максатын түшүнүү
Максималдык балл:1 балл
Баалоо ыкмасы: компьютердик

Баалоо системасы:

Балл	Критерийдин мазмуну
1	Г) жагымсыз жыттан арылуу үчүн
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

3-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (3/10) 01.14.02.11.07.03

Тапшырманын мүнөздөмөсү

Мазмундук чөйрө: Ден соолук
Компетенттүүлүк чөйрөсү: Маалымат издеп табуу
Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке   Тексттин тиби: туташ
Тапшырманын татаалдык деңгээли: жогорку
Жооптордун форматы: дал келтирүү
Баалоо объектиси: Тексттин ар кандай бөлүктөрүндө жайгашкан бир нече маалыматты табуу жана алуу
Максималдык балл:3 балл
Баалоо ыкмасы: компьютердик

Баалоо системасы:

<table>
<tr><th>Балл</th><th>Критерийдин мазмуну</th></tr>
<tr><td>3</td><td><table><tr><td>А</td><td>Б</td><td>В</td><td>Г</td></tr><tr><td>2</td><td>4</td><td>1</td><td>5</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>2</td><td>3 жообу дал келсе</td></tr>
<tr><td>1</td><td>2 жообу дал келсе</td></tr>
<tr><td>0</td><td>Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.</td></tr>
</table>

4-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (4/10) 01.14.02.11.07.03	
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү: Маалыматты издеп табуу Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: жогорку Жооптордун форматы: Бир нече туура жообун тандоо Баалоо объектиси: тексттин ар кандай фрагменттеринде жайгашкан маалыматтын бир нече бирдиктерин издеп табуу Максималдык балл:3 балл Баалоо ыкмасы: компьютердик	
Баалоо системасы:	
Балл	Критерийдин мазмуну
3	(see table below) 5 жана 6 жообу туура болсо
2	3 жана 4 туура жооп берилсе
1	2 жообу туура болсо
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

Бул маалымат кездешеби?	Ооба	Жок
Сникерлер адамдар үчүн ыңгайлуу жана дабышсыз болгон.	+	
Тасмага тартылууда кийилген бут кийим “кеды” болгон.		-
Дасслерлер бут кийимди кездемеден жасашкан.		-
Согушка чейин кроссовкаларды спортчулар гана кийишкен.	+	
Бут кийимге дезодорант колдонуу – элдик ыкма.		-
Бут кийимди музаткычта тоңдуруу – медициналык ыкма.		-

5-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (5/10) 01.14.03.11.07.01	
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү: Маалыматтарды бириктирүү жана чечмелөө Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: төмөнкү Жооптордун форматы: туура жообун тандоо Баалоо объектиси: тексттин семантикалык түзүлүшүн түшүнүү (тексттин темасын, негизги оюн/идеясын аныктоо) Максималдык балл:1 балл Баалоо ыкмасы: компьютердик	
Баалоо системасы:	
Балл	Критерийдин мазмуну
1	А) кроссовкаларга туура кам көрүүгө көңүлдү буруу үчүн
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

6-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (6/10) 01.14.04.11.07.03	
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү: Маалыматтарды бириктирүү, чечмелөө Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: жогорку Жооптордун форматы: дал келтирүү Баалоо объектиси: Тексттин ар кандай бөлүктөрүндө жайгашкан бир нече маалыматты табуу жана алуу Максималдык балл:3 балл	
Баалоо системасы:	
Балл	Критерийдин мазмуну
3	А – 2; Б – 4; В – 1; Г – 3
2	3 жообу дал келсе
1	2 жообу дал келсе
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

А	Б	В	Г
2	4	1	3

7-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (7/10) 01.14.02.11.07.01	
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү: Маалыматты бириктирүү жана чечмелөө Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: жогорку Жооптордун форматы: туура жообун тандоо Баалоо объектиси: маалыматтарды салыштыруунун негизинде корутунду чыгаруу Максималдык балл:1 балл Баалоо ыкмасы: компьютердик	
Балл	Критерийдин мазмуну
1	В) кычышканды басат
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

8-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (8/10) 01.14.01.11.07.02	
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү Маалыматты издеп табуу Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: орточо Жооптордун форматы: ачык, толук (кенен) жооп берүү Баалоо объектиси: тексттин ар кандай фрагменттеринде жайгашкан маалыматтын бир нече бирдиктерин издеп табуу Максималдык балл:2 балл Баалоо ыкмасы: эксперттик	
Баалоо системасы:	
Балл	Критерийдин мазмуну
2	Атайын жана элдик каражаттар: бут кийим дезодоранттары, бактерияга каршы батектер. муздаткычта тоңдуруу, сода же кофе данын салуу, уксус менен ичин сүртүү керек.
1	3төн кем эмес каражат жообунда болсо
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.
9-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (9/10) 01.14.02.11.07.01	
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү Маалыматты бириктирүү жана чечмелөө Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: төмөнкү Жооптордун форматы: бир туура жооп тандоо менен тапшырма Баалоо объектиси: Тексттин бир бөлүгүндө берилген маалыматтын негизинде тыянак чыгаруу жана жалпылоо Максималдык балл:1 балл Баалоо ыкмасы: компьютердик	
Баалоо системасы:	
Балл	Критерийдин мазмуну
1	В) ыраазылык билдирүү катары
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

10-тапшырма. Бут кийим жана ден соолук (10/10) 01.14.02.11.07.01
Тапшырманын мүнөздөмөсү Мазмундук чөйрө: Ден соолук Компетенттүүлүк чөйрөсү Текстин мазмунуна жана формасына баа берүү Контекст: бир нече: билим берүүчү, жеке Тексттин тиби: туташ Тапшырманын татаалдык деңгээли: төмөнкү

Жооптордун форматы: Туура жообун тандоо Баалоо объектиси: тексттин мазмунуна же анын элементтерине (мисалдар, далилдерин, иллюстрациялар ж.б.) автордун максаттарына карата баа берүү Максималдык балл:1 балл Баалоо ыкмасы: компьютердик	
Баалоо системасы:	
Балл	Критерийдин мазмуну
1	А) Кроссовканын тарыхы
0	Башка жооп берилсе, же жооп жок болсо.

<u>Спецификация</u>
Гамбургердин тарыхы

	Тапшырманын саны	% менен
Мазмундук чөйрөсү		
01.01.01.11.05.01	1	
01.01.03.11.05.01	1	
01.01.01.11.05.03	1	
01.01.01.11.05.03	1	
01.01.03.11.05.01	1	
01.01.02.11.05.03	1	
01.01.02.11.05.01	1	
01.01.01.11.05.02	1	
01.01.02.11.05.01	1	
01.01.03.11.05.01	1	

Компетенттүүлүк чөйрөсү											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Маалыматты издеп табуу	1		1	1				1			40%
Маалыматты бириктирүү жана чечмелөө						1	1		1		30%
Текстин мазмунуна жана формасына баа берүү		1			1					1	30%
Тексттеги маалыматты колдонуу											0%
											100% (итого)
Контексти											
Билим берүүчү											
Тапшырманын татаалдык деңгээли											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Төмөнкү	1	1			1		1		1	1	30%
Орточо								1			40%
Жогорку			1	1		1					30%
											100% (жалпы)
Жооптун форматы											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Туура жообун табуу тапшырмалары		1			1		1		1	1	50%
Ыраатуулукту табуу тапшырмалары						1					10%
Кыска жооп берүү	1										10%
Кенен (толук) жооп берүү								1			10%
Дал келтирүү			1								10%
Альтернативалуу жооптуу тапшырмалар				1							10%
											100% (жалпы)